

# Obsah

|   |    |   |     |
|---|----|---|-----|
| <b>Předmluva</b> .....                                  | 9  | 1,5 O pólu .....                              | 63  |
| <b>Úvod</b> .....                                       | 13 | 1,6 O kružnicích sféry .....                  | 63  |
| Gaius Iulius Hyginus .....                              | 13 | 1,7 O zvířetníkové kružnici .....             | 66  |
| Spis <i>O astronomii</i> ( <i>De astronomia</i> ) ..... | 14 | 1,8 O Zemi .....                              | 66  |
| Katalogy hvězd .....                                    | 19 |   |     |
| Hyginovy prameny a literární analogie .....             | 28 | <b>Druhá kniha</b> .....                      | 68  |
| Homér .....   | 28 | Úvod .....                                    | 68  |
| Hésiodos .....  | 29 | 2,1 Velká medvědice .....                     | 68  |
| Řečtí dramatikové a kultovní slavnosti .....            | 30 | 2,2 Malá medvědice .....                      | 70  |
| Eudoxos z Knidu .....                                   | 32 | 2,3 Drak .....                                | 72  |
| Arátos ze Solů .....                                    | 33 | 2,4 Arktofylax .....                          | 72  |
| Ohlasy Arátovy básně, její překlady                     |    | 2,5 Koruna .....                              | 76  |
| do latiny a úpravy .....                                | 36 | 2,6 Klečící .....                             | 77  |
| Eratosthenés z Kyrény a Pseudo-                         |    | 2,7 Lyra .....                                | 79  |
| -Eratosthenés .....                                     | 38 | 2,8 Labuť .....                               | 80  |
| Hipparchos z Níkaie .....                               | 39 | 2,9 Kéfeus .....                              | 81  |
| Geminos .....   | 40 | 2,10 Kassiopeia .....                         | 81  |
| Vitruvius Pollio .....                                  | 41 | 2,11 Andromeda .....                          | 81  |
| Publius Ovidius Naso .....                              | 42 | 2,12 Perseus .....                            | 82  |
| Marcus Manilius a Iulius Firmicus                       |    | 2,13 Vozataj .....                            | 83  |
| Maternus .....  | 42 | 2,14 Hadonoš .....                            | 85  |
| Klaudios Ptolemaios .....                               | 43 | 2,15 Šíp .....                                | 87  |
| Středověká rukopisná tradice a ohlasy                   |    | 2,16 Orel .....                               | 89  |
| Hyginova díla .....                                     | 44 | 2,17 Delfín .....                             | 90  |
| Inkunábule a staré tisky s Hyginovou                    |    | 2,18 Kůň .....                                | 91  |
| <i>Astronomií</i> .....                                 | 48 | 2,19 Souhvězdí ve tvaru písmene ‚delta‘ ..... | 92  |
| Receptce Hygina v 16. století na příkladu               |    | 2,20 Beran .....                              | 92  |
| Tadeáše Hájka z Hájku .....                             | 52 | 2,21 Býk .....                                | 95  |
| Vizuální představy o souhvězdích .....                  | 55 | 2,22 Blíženci .....                           | 97  |
|   |    | 2,23 Rak .....                                | 98  |
| <b>Ediční poznámka</b> .....                            | 57 | 2,24 Lev .....                                | 98  |
|   |    | 2,25 Panna .....                              | 99  |
| <b>Gaius Iulius Hyginus: O astronomii</b> ...           | 60 | 2,26 Štír .....                               | 100 |
| Předmluva .....   | 60 | 2,27 Štřelec .....                            | 100 |
| První kniha .....                                       | 62 | 2,28 Kozoroh .....                            | 101 |
| 1,1 O vesmíru, O sféře .....                            | 62 | 2,29 Vodnář .....                             | 101 |
| 1,2 O středu .....                                      | 62 | 2,30 Ryby .....                               | 102 |
| 1,3 O průměru .....                                     | 62 | 2,31 Velryba .....                            | 102 |
| 1,4 O kružnicích .....                                  | 63 | 2,32 ěridanos .....                           | 103 |
|   |    | 2,33 Zajíc .....                              | 103 |

|   |     |   |     |
|---|-----|---|-----|
| 2,34 Órion .....                            | 104 | 3,32 Zajíc .....                        | 134 |
| 2,35 Pes .....                              | 105 | 3,33 Órion .....                        | 134 |
| 2,36 Prokyón .....                          | 106 | 3,34 Pes .....                          | 135 |
| 2,37 Argó .....                             | 106 | 3,35 Prokyón .....                      | 136 |
| 2,38 Kentaur .....                          | 107 | 3,36 Argó .....                         | 136 |
| 2,39 Oltář .....                            | 108 | 3,37 Kentaur .....                      | 137 |
| 2,40 Hydra, Havran, Pohár .....             | 108 | 3,38 Oltář .....                        | 138 |
| 2,41 Jižní ryba .....                       | 110 | 3,39 Hydra, Havran, Pohár .....         | 138 |
| 2,42 Planety .....                          | 111 | 3,40 Jižní ryba .....                   | 140 |
| 2,43 Mléčná dráha .....                     | 112 |   |     |
|   |     | Čtvrtá kniha .....                      | 140 |
| Třetí kniha .....                           | 113 | 4,1 Nebeské kružnice .....              | 140 |
| 3,1 Medvědice .....                         | 113 | 4,2 Letní obratník .....                | 141 |
| 3,2 Drak .....                              | 114 | 4,3 Nebeský rovník .....                | 142 |
| 3,3 Arktofylax .....                        | 115 | 4,4 Zimní obratník .....                | 144 |
| 3,4 Koruna .....                            | 115 | 4,5 Zvěrokruh .....                     | 145 |
| 3,5 Klečící .....                           | 116 | 4,6 Polární kružnice .....              | 145 |
| 3,6 Lyra .....                              | 117 | 4,7 Mléčná dráha .....                  | 146 |
| 3,7 Labuť .....                             | 117 | 4,8 Denní pohyb .....                   | 146 |
| 3,8 Kéfeus .....                            | 118 | 4,9 Den a noc .....                     | 147 |
| 3,9 Kassiopeia .....                        | 118 | 4,10 Obzor .....                        | 147 |
| 3,10 Andromeda .....                        | 119 | 4,11 Východ a západ hvězd .....         | 148 |
| 3,11 Perseus .....                          | 120 | 4,12 Synchronizace východů a západů ... | 149 |
| 3,12 Vozataj .....                          | 121 | 4,13 Běh Slunce .....                   | 152 |
| 3,13 Hadonoš .....                          | 122 | 4,14 Pohyby Měsíce. Zatmění .....       | 153 |
| 3,14 Šíp .....                              | 123 | 4,15 Planety. Venuše .....              | 157 |
| 3,15 Orel .....                             | 124 | 4,16 Merkur .....                       | 158 |
| 3,16 Delfín .....                           | 124 | 4,17 Jupiter .....                      | 158 |
| 3,17 Kůň .....                              | 124 | 4,18 Slunce .....                       | 158 |
| 3,18 Souhvězdí ve tvaru písmene ‚delta‘ ... | 125 | 4,19 Mars .....                         | 159 |
| 3,19 Beran .....                            | 125 |   |     |
| 3,20 Býk .....                              | 126 | <b>Pseudo-Eratosthenés z Kyrény:</b>    |     |
| 3,21 Blíženci .....                         | 127 | <b>Zhvězdění</b> .....                  | 160 |
| 3,22 Rak .....                              | 128 | 1 Velká medvědice .....                 | 160 |
| 3,23 Lev .....                              | 128 | 2 Malá medvědice .....                  | 160 |
| 3,24 Panna .....                            | 129 | 3 Drak .....                            | 160 |
| 3,25 Štír .....                             | 130 | 4 Klečící .....                         | 161 |
| 3,26 Střelec .....                          | 130 | 5 Koruna .....                          | 161 |
| 3,27 Kozoroh .....                          | 131 | 6 Hadonoš .....                         | 162 |
| 3,28 Vodnář .....                           | 132 | 7 Štír .....                            | 162 |
| 3,29 Ryby .....                             | 132 | 8 Arktofylax .....                      | 162 |
| 3,30 Velryba .....                          | 133 | 9 Panna .....                           | 163 |
| 3,31 Éridanos .....                         | 134 | 10 Blíženci .....                       | 163 |



|   |     |   |     |
|---|-----|---|-----|
| 11 Rak, Oslíci a Jesličky .....           | 163 | 40 Cheirón neboli Kentaur .....         | 175 |
| 12 Lev .....                              | 164 | 41 Hydra, Pohár a Havran .....          | 176 |
| 13 Vozataj, Koza a Kůzlátka .....         | 164 | 42 Prokyón .....                        | 177 |
| 14 Býk a Hyady .....                      | 165 | 43 Pět hvězd .....                      | 177 |
| 15 Kéfeus .....                           | 166 | 44 Mléčná dráha .....                   | 177 |
| 16 Kassiopeia .....                       | 166 |   |     |
| 17 Andromeda .....                        | 166 | <b>Arátos ze Solů: Jevy na nebi</b>     |     |
| 18 Kůň .....                              | 167 | (přeložil Radislav Hošek) .....         | 178 |
| 19 Beran .....                            | 167 |   |     |
| 20 Souhvězdí ve tvaru písmene ‚delta‘ ... | 168 |   |     |
| 21 Ryby .....                             | 168 | <b>Prameny a literatura</b> .....       | 198 |
| 22 Perseus .....                          | 168 | Edice Hyginovy Astronomie .....         | 198 |
| 23 Pleias .....                           | 169 | Překlady Hyginovy Astronomie .....      | 199 |
| 24 Lyra .....                             | 169 | Edice Pseudo-Eratosthenových            |     |
| 25 Labuť .....                            | 170 | Zhvězdění .....                         | 200 |
| 26 Vodnář .....                           | 170 | Ostatní prameny a literatura .....      | 200 |
| 27 Pán neboli Kozoroh .....               | 171 |   |     |
| 28 Střelec .....                          | 171 | <b>Rejstříky</b> .....                  | 217 |
| 29 Šíp .....                              | 171 | Rejstřík mytologických a astronomických |     |
| 30 Orel .....                             | 172 | pojmenování .....                       | 217 |
| 31 Delfín .....                           | 172 | Zeměpisný rejstřík .....                | 224 |
| 32 Órion .....                            | 173 | Rejstřík autorů a děl .....             | 226 |
| 33 Pes .....                              | 173 | Česko-latinský slovník souhvězdí .....  | 227 |
| 34 Zajíc .....                            | 174 | Latinsko-český slovník souhvězdí .....  | 227 |
| 35 Argó .....                             | 174 | Řecko-český slovník souhvězdí podle     |     |
| 36 Velryba .....                          | 174 | Pseudo-Eratosthena, Hipparcha           |     |
| 37 Éridanos .....                         | 175 | a Aráta .....                           | 228 |
| 38 Ryba .....                             | 175 | Názvy hvězd podle Pseudo-Eratosthena    | 229 |
| 39 Oltář .....                            | 175 | Názvy planet podle Pseudo-Eratosthena   | 229 |

## Poděkování

Velkým díkem jsem zavázána paní profesorce PhDr. Janě Nechutové, CSc., za laskavé poskytnutí reprodukčních práv k tisku českého překladu *Jevů na nebi* Aráta ze Solů, který pořídil její manžel, pan profesor PhDr. Radislav Hošek, CSc. (1922–2005). Vědecká recenzentka PhDr. Irena Zachová přečetla rukopis knihy s pečlivostí a akribií jí vlastní: patří jí za to moje upřímné poděkování.

Práce by nevznikla bez trvalé podpory, pomoci a trpělivosti mé rodiny, manžela Petra a synů Jiřího a Jana.